

Omavaraisessa taloudessa elettiin pitkälti lehmien varassa.

Nautakarjaa on maassamme kasvatettu ainakin 3000 vuotta sitten, mahdollisesti kauemminkin. 1860-luvun nälkävuosien jälkeen karjatalous haluttiin nostaa maatalouden päätuotantosuunnaksi, sillä pohjoisissa olosuhteissa viljanviljely oli usein epävarmaa. Alkoi karjan tavoitteellinen kehittäminen ja jalostaminen. Ulkonäön, maantieteellisen sijainnin ja tuotoksen mukaan maamme alkuperäisestä karjasta muodostettiin kolme rotua: **itäsuomenkarja (ISK) eli kyyttö, länsisuomenkarja (LSK) ja pohjoissuomenkarja (PSK) eli lapinlehmä**. Tänä päivänä arvokkaita rotuja suojellaan hyödyntämällä niitä monipuolisesti maidon- ja lihantuotannossa, maisemalaidunnuksessa ja eläinavusteisessa toiminnassa niin matkailussa kuin hoivapalveluidenkin yhteydessä.

Itäsuomenkarja on maamme vanhin kantakirjattu karjarotu. Tunnusomaista eläimille on valkoinen juova selässä. Kyyttö-sana tarkoittaakin raidallista tai juovikasta. Kyyttöt tunnetaan maidon hyvästä juustoutumisominaisuudesta ja korkeasta rasvapitoisuudesta. Maidontuotos onkin edelleen rodun tärkein jalostustavoite, vaikka suurinta osaa kyytöistä kasvatetaan emolehminä. Niiden lihaa markkinoidaan erikoistuotteena. Itäsuomenkarjan populaation koko on kasvanut ja nykyään lehmiä noin 1600.

Kestävät, itsenäiset ja sitkeät **länsisuomenkarjan** lehmät ovat enimmäkseen vaaleanruskeita. Karjan keskituotos paranee vuosi vuodelta. Parhaat lehmät lypsävät jopa yli 13 000 maitokilon vuodessa. Länsisuomenkarja onkin maailman korkeatuottoisimpia maatiaisnautarotuja. Valitettavasti viime vuosikymmeninä LSK:n populaatiokoko on pienentynyt. Tällä hetkellä niitä on noin 1500.

Lapinlehmien yleisin väritys on valkoinen. Uskotaankin, että tämä väri on ollut edullinen hyttysten karkottamisen kannalta. Lehmät ovat sopeutuneet erityisen vaatimattomaan ravintoon ja karuihin olosuhteisiin. Nykyään lapinlehmä kasvatetaan eripuolilla maata. Maitoa ne tuottavat vähän, mutta se on korkealaatuista. Viime aikoina niiden käyttö erityisesti lemmikkinä, kotitarvelehmänä, kotieläinpihoilla ja eläinavusteisissa hoivapalveluissa on kuitenkin yleistynyt. Lapinlehmä oli jäljellä noin 820.

Kuin lapsuuden mummola lehmineen kaikkineen.

Jannelan Halinalle, Lumme ja Vekkilän Piparminttu-Pipsa laiduntavat sulassa sovussa muiden eläinten kanssa Vekkilän Museotilan vanhassa pihapiirissä. Väriltään ne poikkeavat tavanomaisista ayrshireistä ja holsteineista, luonteessakin taitaa olla eroa. Pienempiä ne ainakin ovat.

Vaaleat *Halinalle* ja *Piparminttu-Pipsa* ovat harvinaista pohjoissuomenkarjaa ja ruskea *Lumme* länsisuomenkarjaa.

Vekkilässä perinteinen osaaminen ja nykyaikainen tieto yhdistyvät jokapäiväisessä elämässä. Uhanalaistuneita kotimaisia alkuperäisrotuja ei ainoastaan suojella vaan niitä myös hyödynnetään tilan toiminnassa. Vekkilän lehmät sekä imettävät vasikkansa että niitä lypsetään. Lehmiä jalostetaan tavoitteellisesti ja Vekkilä onkin saanut mainetta pohjoissuomenkarjan jalostajana.

Alkuperäisrotuihin liittyvän muistitiedon keruussa on tullut ilmi, että omavaraistaloudessa lehmät olivat ihmisille enemmän kuin tuotantoeläimiä, usein melkein pä perheenjäseniä ja elämäkumppaneita. Vekkilässä lehmien ihmissläheisiä ominaisuuksia hyödynnetään eläinavusteisessa toiminnassa, jossa lehmillä on tärkeä "terapeutin" rooli.

Vekkiläläisille on tärkeää eläinten kunnioittaminen omina itsenään. Siellä käytetään paljon aikaa kävijöiden opastamiseen siihen, miten eläimiä pitää lähestyä ja kohdella.

